

12. Стаття 5 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, що криміналізує участь в організованій злочинній групі, враховує як притаманну системі загального права концепцію змови (*conspiracy*), згідно з якою сам факт створення злочинної організації та участь у ній розглядаються як закінчений злочин, так і теорію співучасті, що використовується в континентальному праві, де домовленість на скоєння злочину оцінюється як підготовка до відповідного злочину. Метою цього було забезпечення сумісності обох концепцій та підтримка співпраці в межах конвенції, без спроб повної гармонізації цих концепцій.

13. У статтях 5, 6, 8, 23 Конвенції передбачено криміналізацію саме таких діянь, які є суттю організованої злочинної діяльності: членство в організованій злочинній групі, відмивання доходів від злочинів, корупція, перешкоджання здійсненню правосуддя. Ураховуючи 3 додаткових Протоколи (Україна ратифікувала тільки два з них), до невід'ємних складових організованої злочинної діяльності включені такі види злочинів, як торгівля людьми і незаконне ввезення мігрантів, а також незаконне виготовлення й обіг вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї.

14. Україна, як одна із держав, що ратифікували цю Конвенцію, стала на шлях боротьби з організованою злочинністю на міжнародному рівні. Як і кожна Держава-учасниця, вона зобов'язалась виконувати норми Конвенції, шляхом імплементації їх до національного законодавства. Кримінальний кодекс нашої держави криміналізує практично всі суспільно небезпечні діяння, вказані у Конвенції (членство в організованій злочинній групі, відмивання доходів від злочинів, корупцію, перешкоджання здійсненню правосуддя). Проте, законодавство України поки що не повністю відповідає конвенційним засадам боротьби із організованою злочинністю. Зокрема, у Кримінальному кодексі України ознаку «транснаціональності» злочинної діяльності згадано лише в одній статті, а саме у ч. 5 ст. 143 КК, де криміналізується порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини.

Науковий керівник: к.ю.н, доцент Житний О.О.

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ПРИНЦИПІВ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Некіт Катерина Георгіївна,

к.ю.н., доцент кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

e-mail: nekkaterina@mail.ru

Ключові слова: право власності, принципи, класифікація, цивільне законодавство.

Однією з відомих класифікацій принципів права і цивільного права, зокрема, є класифікація, відповідно до якої виділяють: загальноправові принципи, міжгалузеві, галузеві, підгалузеві та інституційні принципи [1, с. 105-106; 2, с. 105-192; 3, с. 147-148]. Керуючись цим загальним підходом, визначимо основні принципи права власності. Вважаємо, що тут доцільно виділити такі групи принципів: загальноправові, галузеві, підгалузеві та інституційні.

До загальноправових принципів, які відображають специфіку правового регулювання відносин власності, як видається, можна віднести наступні: принцип рівності (ст. 13 Конституції України, ч. 2 ст. 318 ЦК України); принцип недискримінації (ст. 24 Конституції України, ч. 2 ст. 317 ЦК України); принцип обмеження свободи індивіда інтересами суспільства (ст. 13 Конституції України, ч. 5 ст. 319 ЦК України); принцип верховенства права (ст. 8 Конституції України).

Принцип рівності стосовно відносин власності знаходить своє закріплення у ст. 13 Конституції України та ч. 2 ст. 318 ЦК України, відповідно до яких усі суб'єкти права власності є рівними перед законом. Це означає, що всім суб'єктам права власності гарантується рівна свобода при здійсненні їх прав власності, рівні можливості у набутті права власності або відмови від нього тощо.

Принцип недискримінації знаходить своє втілення у ч. 2 ст. 317 ЦК України, згідно якої на зміст права власності не впливають місце проживання власника та місцезнаходження майна, що відповідає положенням ст. 24 Конституції України, відповідно до якої не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Принцип обмеження свободи індивіда інтересами суспільства знайшов закріплення у ст. 13 Конституції України та ч. 5 ст. 319 ЦК України, де передбачено, що власність не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству; власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі.

Принцип верховенства права, закріплений у ст. 8 Конституції України, має важливе значення для регулювання відносин власності, оскільки відповідно до вказаної статті, норми Конституції України є нормами прямої дії, тобто власники мають можливість звернення до суду за захистом права власності безпосередньо на підставі Конституції України, що виступає додатковою гарантією захисту їх прав.

До галузевих принципів регулювання відносин власності відносяться, перш за все, закріплені у ст. 3 ЦК України засади цивільного законодавства. Особливе значення серед них мають так звані «універсальні засади», тобто такі, що є спільними для усіх інститутів цивільного законодавства, визначають сутність практично усіх норм цивільного законодавства. До таких засад сучасні дослідники відносять: неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини; судовий захист цивільного права та інтересу; справедливість, добросовісність та розумність [4, с. 35-36; 5, с. 186-188].

Не зупиняючись тут на аналізі змісту вказаних засад, оскільки вони вже неодноразово ставали предметом досліджень, зазначимо, що крім вказаних засад, при правовому регулюванні відносин власності знаходять свій прояв і інші засади, закріплені у ст. 3 ЦК України, зокрема, свобода підприємницької діяльності та свобода договору, які забезпечують свободу власників користуватись та розпоряджатися своєю власністю шляхом укладення різного роду договорів та при здійсненні підприємницької діяльності.

До підгалузевих принципів регулювання відносин власності слід віднести принципи речового права, серед яких пропонується виділяти наступні [6, с. 243-297]: принцип абсолютності; принцип публічності; принцип визначеності (спеціальності); принцип закріплення речових прав у законі.

Принцип абсолютності права власності знайшов своє закріплення у ч. ч. 1, 2 ст. 319 ЦК України, відповідно до яких власник має право володіти, користуватися та розпоряджатися своїм майном за власним розсудом та вчиняти щодо свого майна будь-які дії, що не суперечать закону. Крім того, абсолютність права власності проявляється у забезпеченні права захисту майна власника від будь-яких посягань, що закріплено у ст. ст. 386-394 ЦК України.

Принцип публічності речових прав та необхідність їх державної реєстрації закріплені, перш за все, у ст. 182 ЦК України, відповідно до якої право власності та інші речові права на нерухомі речі, обмеження цих прав, їх виникнення, перехід і припинення підлягають державній реєстрації.

Принцип визначеності (спеціальності) речових прав означає, що речові права можливі лише з приводу індивідуально-визначених речей і мають відноситись лише щодо

останніх. Цей принцип проявляється в тому, що у випадку загибелі відповідної речі автоматично припиняється і речове право на неї [6, с. 276]. Закріплення цього принципу знаходимо у ст. 349 ЦК України, відповідно до якої право власності на майно припиняється у випадку його знищення.

Принцип закріплення речових прав у законі припускає фіксацію видів та змісту речових прав. Характерним для всіх речових прав є те, що речовими визнаються лише прямо визначені законом права. Особи не вправі за своїм розсудом створювати нові різновиди речових прав, а також визначати їх зміст.

До інституційних норм-принципів регулювання відносин власності, на нашу думку, можна віднести: принцип непорушності права власності (ст. 321 ЦК України); принцип рівності усіх форм власності (ч. 3 ст. 319 ЦК України); принцип покладення на власника тягаря утримання власності (принцип «зобов'язування» власника) (ст. 322, ч. 4 ст. 319 ЦК України); принцип необмеженості обсягу майна, яке може належати особі на праві власності (ст. 325 ЦК).

Принцип непорушності права власності конкретизує галузевий принцип неприпустимості позбавлення права власності, крім випадків, передбачених законом. Відповідно до цього принципу при регулюванні відносин власності акцентується увага на необхідності захисту права власності від будь-яких посягань з боку третіх осіб. Гарантії непорушності права власності закріплені на конституційному рівні, у ст. 41 Конституції України, та конкретизовані у ст. 321 ЦК України, відповідно до якої право власності є непорушним і ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права чи обмежений у його здійсненні. Обмеження права власності допускаються лише у випадках необхідності захисту прав та інтересів інших осіб, суспільства або держави.

Сутність принципу рівності усіх форм власності зводиться до того, що кожен має право мати майно у власності, володіти, користуватися та розпоряджатися ним на рівних умовах з іншими власниками, незалежно від форми власності. Це положення закріплено у ч. 3 ст. 319 ЦК України, відповідно до якої всім власникам забезпечуються рівні умови здійснення своїх прав.

Принцип покладення на власника тягаря утримання власності відображає той факт, що право власності припускає не лише наявність повноважень, але й покладення на власників певних обов'язків, зокрема, обов'язку здійснювати дії, спрямовані на утримання належного власнику майна у належному стані, забезпечувати безпеку його майна для життя та здоров'я третіх осіб.

Принцип необмеженості обсягу майна, яке може належати особі на праві власності отримав своє закріплення у вітчизняному цивільному законодавстві після прийняття нового ЦК України. Якщо раніше норми цивільного законодавства були спрямовані на обмеження обсягу майна, яке могло перебувати у власності (ст. ст. 103-104 ЦК УРСР 1963 р.), то сьогодні, навпаки, підкреслюється можливість мати у власності необмежений обсяг будь-якого законно набутого майна. Наведений принцип закріплено у ст. 325 ЦК України, відповідно до якої фізичні та юридичні особи можуть бути власниками будь-якого майна, за винятком окремих видів майна, які відповідно до закону не можуть їм належати; склад, кількість та вартість майна, яке може бути у власності фізичних та юридичних осіб, не є обмеженими.

Література:

1. Алексеев С. С. Проблемы теории права: курс лекций в 2-х т. / С. С. Алексеев. – Свердловск: Свердл. юр. ин-т, 1972. – Т.1. – 359 с.
2. Свердлык Г. А. Принципы советского гражданского права / Г. А. Свердлык. - Красноярск: Изд-во Красноярск. ун-та, 1985. – 159 с.
3. Явич Л. С. Право развитого социалистического общества: сущность и принципы / Л. С. Явич. - М.: Юрид. лит., 1978. – 224 с.
4. Басай О. В. До проблеми універсальності засад (принципів) цивільного законодавства України / О. В. Басай // Цивілістичні читання, присвячені пам'яті І.В. Шерешевського «Основи

цивільного законодавства СРСР 1961 року» та їх вплив на формування сучасного цивільного законодавства України (до 50-річчя прийняття «Основ цивільного законодавства СРСР 1961 року»): матер. Наук. Інтернет-конференції м. Одеса / відп. ред Є.О. Харитонов // Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса: Фенікс, 2012. – С. 32-35.

5. Ківалова Т. С. Зобов'язання відшкодування шкоди за цивільним законодавством України: теоретичні проблеми: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.03 / Тетяна Сергіївна Ківалова. – Одеса, 2008. – 458 с.

6. Резе А.Г. К вопросу об определении принципов вещного права / А.Г. Резе // Актуальные проблемы гражданского права: Сб. статей. Вып. 9 / Под ред. Шиловхоста О.Ю. – М.: Норма, 2005. – С. 243-297.

МОДЕЛІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Нестеренко А.А.

*студентка III курсу юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна*

e-mail: alina240693@mail.ru

Ключові слова: міське самоврядування, державні органи, міська адміністрація, територіальна громада.

У більшості країн міське самоврядування — частина місцевого державного управління. З погляду розбудови оптимальної системи організації управління в суспільстві на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць має функціонувати міське самоврядування, яке дає змогу реалізувати безпосередні інтереси жителів певних територіальних громад, узгодити загальнодержавні та місцеві інтереси. Ідея самоврядування спирається на визнання шкідливості надмірної централізації у вирішенні питань місцевого значення, що може призвести до нехтування правами територій, бюрократизації процесу ухвалення рішень, які мають місцевого значення [1, с. 136].

Модель місцевого самоврядування, яку обирає для себе держава, взаємопов'язана з поняттям «міське самоврядування» та є невід'ємним чинником, завдяки якому можна визначити його сутність.

Конституція України визначає міське самоврядування як право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Міське самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи [2].

Більш ширше визначення місцевого самоврядування в Законі «Про міське самоврядування в Україні»: Міське самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Міське самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст [3].

Входячи з даних положень можна зазначити, що характерними рисами місцевого самоврядування є :